

Politiets forebygging av økonomisk kriminalitet, herunder hvitvasking

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2021

Kand.nr: 200

Antall ord: 6543

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING	2
1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling.....	2
1.2 Problemstilling	3
1.3 Avgrensning	4
1.4 Begrepsavklaring.....	4
2.0 METODISK FORANKRING	6
2.1 Forforståelse.....	6
2.2 Metode og metodevalg.....	7
2.3 Kildekritikk og litteraturinnhenting	8
3.0 TEORETISK FORANKRING	9
3.1 Kunnskapsbasert politiarbeid.....	9
3.2 Situasjonell forebygging	10
3.3 Rasjonell aktør-teori.....	11
3.4 Rutineaktivitetsteorien	11
4.0 DRØFTELSE.....	12
4.1 Øke risikoen	12
4.2 Redusere utbyttet.....	14
4.3 Vanskeliggjøre bortforklaringer	15
4.4 Argumenter for og imot situasjonell forebygging	17
5.0 AVSLUTNING	18
5.1 Oppsummering.....	18
6.0 LITTERATURLISTE	20
6.1 Pensum.....	20
6.2 Selvvalgt pensum.....	20

1.0 Innledning

Denne delen av oppgaven vil omhandle bakgrunn for valg av tema og problemstilling, valg av problemstilling, avgrensning og en begrepsavklaring.

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

Økonomisk kriminalitet er et stadig økende samfunnsproblem som har eksistert i mange tiår. Av alle registrerte lovbrudd i Norge utgjør økonomisk kriminalitet en liten del av statistikken, men på den andre siden kan mørketallene være store. Økonomisk kriminalitet har derfor potensiale til å utgjøre en stor trussel for enkeltpersoner og næringslivet, men også samfunnet i sin helhet. Denne kriminalitetsformen er alvorlig og kan true viktige grunnsteiner i samfunnet, henholdsvis velferdsstaten og demokratiet (Politiet, u.å). Den økonomiske kriminaliteten innehar en rekke typer lovbrudd og politiet har i dag, i tillegg til særorganet Økokrim, et økoteam i alle politidistriktene som skal fokusere på å etterforske økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet.

Ifølge Økokrims trusselvurdering av 2015-2016 er den økonomiske kriminaliteten mer utbredt enn hva anmeldelsesstatistikken viser (Økokrim, 2015, s. 6). Kun 3 av 10 anmeldte økonomisk kriminalitet i 2019 (Kantar DNS, 2020). Det fremgår videre i trusselvurderingen at det i tillegg til tradisjonell økonomisk kriminalitet også er en økende trend i organisert kriminalitet, hvor de nye aktørene begår mer kriminalitet nettopp fordi utbyttepotensialet er stort, det er en lav grad av oppdagelsesrisiko og lave strafferammer dersom en blir dømt. Svak respons og lav oppdagelsesrisiko fra politi og påtalemyndighetens side er også med på å øke trusselen for økonomisk kriminalitet (Økokrim, 2015, s. 6). Noe som i tillegg har blitt en prioritert sak fra riksadvokatens side, hvor det i rundskriv av 2021 står at etterforskning av saker knyttet til alvorlig økonomisk kriminalitet skal være et prioritert saksområde i år. Innenfor saksområdet vektlegges det blant annet fokuset på kriminalitet som rammer fellesskapet og digital kriminalitet (Riksadvokaten, 2021, s. 8). Videre vises det til at digital kriminalitet øker i omfang og blir mer komplekse, men lovbruddene straffefølges ikke godt nok (Riksadvokaten, 2021, s. 12).

En av grunnene til at jeg har valgt å skrive om temaet økonomisk kriminalitet er fordi jeg har hatt et sommervikariat som etterforsker på økoteam etter praksisåret, og har der sett utfordringene knyttet til kriminalitetsbekjempelse av økonomisk kriminalitet. Jeg fikk oppleve

hvor stort omfanget er av saker som omhandler hvitvasking og hvor vanskelig det kan være å etterforske sakene. Spesielt vanskelig blir det når etterforskningen er rettet mot digital hvitvasking, da med tanke på hvor utfordrende det kan være å spore opp gjerningspersoner og knytte de til den straffbare handlingen.

Hvitvasking av straffbart utbytte har i tillegg store samfunnsskadelige virkninger, og er knyttet til sosio-økonomiske tap i samfunnet. Blant annet utsettes samfunnet for tap, hvor skatter og avgifter, som kunne kommet velferdsstaten til gode, blir unndratt. Hvitvasking sikrer kriminelle mulighet for ekspansjon, hvor kriminelle nettverk som lykkes med å hvitvaske utbytte, kan reinvestere kapital i foretak eller eiendom og dermed utnytte offentlige etater eller legalt næringsliv (Økokrim, 2020c). De sosiale konsekvensene av hvitvasking vil være at de har kapasitet til å øke kriminalitets- og korrupsjonsraten og undergrave rettsstaten (Gilmour, 2016, s. 377). Rui (2012, s. 79) viser til et anslag hvor hvitvasking utgjør mellom 2-5% av verdens samlede bruttonasjonalprodukt. Hvitvasking er dermed et globalt problem som burde bekjempes.

En tanke jeg gjorde meg sommeren på økoteamet omhandler hvilke muligheter man har for å jobbe i forkant av den økonomiske kriminaliteten, med andre ord ved å jobbe forebyggende. I fagplanen for bachelorstudiet tredje år ved Politihøgskolen kan en lese om generell kompetanse som forventes av studenten etter fullendt år. Innenfor hovedområdet forebyggende oppgaver står det «at studenten har etter tredje studieår evne til kritisk refleksjon om muligheter og utfordringer i politiets forebyggende og trygghetsskapende arbeid» (Politihøgskolen, 2014, s. 70). Jeg ønsker med oppgaven å se på hvilke muligheter man har innenfor det forebyggende arbeidet av hvitvasking. Det kan muligens være en bidragende faktor til å lette på saksmengden hos økoteamene ut i distriktene.

1.2 Problemstilling

«Hvordan kan politiet forebygge digital økonomisk kriminalitet, herunder hvitvasking?»

I formuleringen av problemstillingen har jeg benyttet ordet *kan*. Politiets forebyggende arbeid innenfor økonomisk kriminalitet er vid, og oppgaven vil derfor ikke ta for seg en uttømmende liste over hvordan det arbeides forebyggende. Oppgaven kommer i tillegg til å ta for seg virkemidler politiet allerede bruker, eller burde brukt i større grad.

1.3 Avgrensning

Økonomisk kriminalitet er et bredt tema, og det er flere typer lovbrudd som inngår innenfor temaet. Eksempler er bedrageri, hvitvasking, korrupsjon, skattekriminalitet og regnskapskriminalitet for å nevne noen. For å avgrense temaet mitt, som er «politiets forebygging av økonomisk kriminalitet», kommer jeg til å avgrense oppgaven til å omhandle hvitvasking.

Videre ønsker jeg å avgrense oppgaven til å gjelde digital kriminalitet da hvitvasking er en form for kriminalitet som ofte utføres over internett eller ved hjelp av digitale hjelpemidler. Primært vil oppgaven omhandle Norge, men jeg kommer også til å presentere tekster som omhandler internasjonale samarbeid for å besvare oppgaven.

For å avgrense oppgaven ytterligere kommer jeg ikke til å ta spesielt for meg hvitvasking innenfor rapporteringspliktige sektorer, slik som banker, regnskapsbedrifter og lignende, da disse er underlagt et hvitvaskingsregelverk som er omfattende.

1.4 Begrepsavklaring

Økonomisk kriminalitet

Økonomisk kriminalitet er lovstridige og profittmotiverte handlinger som ofte begås i eller ved hjelp av en næringsvirksomhet som utgir seg for å være, eller i utgangspunktet er, lovlig. Sakene er ofte store og komplekse og retter seg i liten grad mot enkeltindivider. I stedet rammer den heller samfunnsinteresser og store organisasjoner slik som finansinstitusjoner eller industriselskaper (Økokrim, 2017b). Etersom den økonomiske kriminaliteten kan være offerløs og ikke innehar individuelle motiv for å anmelde, blir den vanskelig å oppdage (Johansen, 1991, s. 33; Økokrim, 2017b).

Den økonomiske kriminaliteten utgjør et stort og alvorlig samfunnsproblem, og ifølge Økokrim utgjør kriminelle nettverk en økende trussel i dag (Økokrim, 2020c). Man ser spesielt at globaliseringen har medført at utenlandske kriminelle aktører finner norske privatpersoner og virksomheter attraktive å utføre økonomisk kriminalitet mot. I 2019 var over 700 millioner norske kroner knyttet opp mot bedragerisaker i Norge. Tallene er hentet kun fra kjente bedrageri, og mørketallene kan være store. Store deler av summen, med andre ord det straffbare utbyttet, gikk til kriminelle nettverk i utlandet (Økokrim, 2020c). For at den kriminelle skal få tilgang til utbyttet, ønsker vedkommende å skjule hvor utbyttet stammer fra

og får utbytte til å se ut som at det er lovlig erverv, også kalt hvitvasking. Med lovlig erverv menes gave, arv, lønn, gevinst, avkastning eller lån (Brit Nilsen, personlig kommunikasjon, 12.01.2021).

Hvitvasking

Hvitvasking er handlinger som skal sikre utbyttet fra en allerede utført straffbar handling. Det gjøres ved at den som har rådighet over utbyttet skjuler det eller skjuler hvor det har havnet, eller ved å tilsløre inntekter eller hvor ulovlige eiendeler stammer fra. Hvitvasking skjer enten ved at en utfører handlingen selv, da er man en selvvasker, eller at en gjennomfører hvitvaskingen på vegne av andre (Økokrim, 2017a). Hvitvasking er en straffbar handling som skjer i forbindelse med andre profittmotiverte, straffbare handlinger, slik som narkotikahandel, ran, bedrageri, skattesvik, korrupsjon eller underslag. Formålet med hvitvasking er å kunne integrere det straffbare utbyttet inn i den legale økonomien slik at utbyttet kan benyttes uten mistanke. Selv om ikke hvitvaskeren kjenner til hvor det straffbare utbyttet kommer fra, kan vedkommende likevel straffes for hvitvaskingen (Økokrim, 2017a).

Det har blitt brukt flere modeller for å forklare hvitvasking som fenomen, og et av dem er trefasemodellen. De tre fasene er plassering, tilsløring og integrasjon. I plasseringsfasen introduseres utbyttet fra en straffbar handling i finanssystemet, eksempelvis settes utbyttet inn på en bankkonto. I tilsløringsfasen flyttes pengene fra kontoen for å skjule forbindelsen mellom pengene og den straffbare handlingen. Det kan eksempelvis gjøres ved å fordele pengene på flere konti eller ved å investere dem finansielt. Det kan i tillegg oppgis at pengene er brukt til betaling av varer eller tjenester, mens det egentlig er snakk om fiktiv fakturering. I integrasjonsfasen har utbyttet blitt integrert i samfunnet som «lovlig» erverv og kan disponeres fritt til privat forbruk (Rui, 2012, s. 25). Modellen gir en god introduksjon til fenomenet hvitvasking, men har likevel noen svakheter. For det første vil ikke modellen alltid samsvare med det virkelige liv. For det andre vil spesielt tilslørings- og integrasjonsfasen være flytende. Rui påpeker spesielt at det for det tredje vil modellen gi et overforenklet bilde av hvitvasking som fenomen (Rui, 2012, s. 26).

Digitalisert hvitvasking

I en tidsalder hvor alt digitaliseres har også hvitvasking kommet i ny drakt. De tradisjonelle kontantene brukes mindre og mindre, og overførsel av penger skjer via digitale banksystemer.

I dag finner en i tillegg heldigitale banksystemer som ikke benytter seg av kontanter i det hele tatt. Disse bankene kalles for neobanker (Økokrim, 2020a, s. 42).

Virtuell valuta, slik som kryptovaluta, har også kommet for å bli. Hvitvaskingen blir mer og mer digital, og kriminelle benytter seg av digitale løsninger fordi kriminaliteten kan utføres mer effektivt, men også da den kan gjøre det enklere å skjule utbyttet og skjule sine spor.

Forebygging

Med forebygging i denne oppgaven menes politiets kriminalitetsforebyggende arbeid. Forebygging er både et bredt og smalt begrep som blant annet defineres som det «å være i forkant og for å forhindre at noe negativt skjer» (Lie, 2015, s. 19). Politiet som rettshåndhever har forebygging av kriminalitet som en av sine primæroppgaver. Det fremkommer i politilovens § 1, andre ledd hvor det står at «Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig» (Politi-loven, 1995). Forebygging av kriminalitet handler med andre ord om å endre en negativ utvikling og unngå lovbrudd, men det skal i tillegg tilrettelegge for tilhørighet i det lovlidige samfunnet samt gjenskape trygghet og livskvalitet for folk (Lie, 2015, s. 20).

Riksadvokaten viser i 2021 til at det kriminalitetsforebyggende arbeidet må styrkes. Det skal gjøres ved «hurtig og betryggende etterforskning, tilpassede straffereaksjoner og andre reaktive tiltak som har allmenn- og individualpreventiv virkning, og skal være påtalemyndighetens primære og viktigste bidrag til å forebygge lovbrudd» (Riksadvokaten, 2021, s. 2).

2.0 Metodisk forankring

2.1 Forforståelse

Olav Dalland forklarer forforståelse som de formeningene man har om et fenomen, før man har undersøkt det (Dalland, 2017, s. 58). En kan forsøke å møte fenomenet så forutsetningsløst som mulig, men man vil alltid ha oppgjort seg noen tanker. Det er fort å la seg påvirke til å søke bekræftelser i vår egen forforståelse, snarere enn å utfordre den. Det er viktig å ta med seg når en skriver en oppgave.

Tolkningene jeg gjør av kildene jeg innhenter til oppgaven vil bli påvirket av min forforståelse av temaet, og jeg må derfor ha det i bakhodet mens jeg arbeider med oppgaven. Jeg har fra tidligere av arbeidet med økonomirelaterte saker og har derfor mine egne tanker om temaet. Mitt valg av tema og problemstilling for oppgaven ble valgt nettopp på bakgrunn av min forforståelse og tidligere erfaringer på området. Dalland (2017, s. 58) viser til at man kan motvirke forforståelsen ved å lete etter det som kan avkrefte vår forutinntatthet. Jeg ønsker derfor å utfordre min forforståelse og må derfor passe på at jeg ikke kun bekrefter mine egne antakelser. Jeg ønsker å tilegne meg en ny forståelse ved å aktivt sammenligne og analysere kildene jeg innhenter.

2.2 Metode og metodevalg

Metodelære handler om hvordan gå frem for å undersøke om antakelsen vi har er i overensstemmelse med virkeligheten eller ikke (Johannessen, Tuftet & Christoffersen, 2016, s. 26). Når en skal undersøke et fenomen, vil metoden være redskapet som brukes for å samle inn data, med andre ord informasjonen som man trenger til det som skal undersøkes (Dalland, 2017, s. 52). Metode er ikke bare en fremgangsmåte for å undersøke et fenomen. Den som forsker på et fenomen må i tillegg være metodisk i sitt arbeid, slik som Dalland beskriver her; *«Det å være metodisk i vitenskapelig forstand er å bruke og overholde intellektuelle standarder i vår argumentasjon. Det stiller ikke bare krav til oss om ærlighet og sannhet, men også til å tenke og systematisere våre tanker»* (Dalland, 2017, s. 51).

En må finne den metoden som best kan svare på problemstillingen. Oppgaven vil være metodisk forankret i en teoretisk oppgave. Problemstillingen ønskes besvart ved hjelp av aktuell teori og litteratur om temaet. Jeg kommer videre til å ta for meg situasjonell forebygging som relevant teori for å svare på problemstillingen. En kunne søkt å finne svar på problemstillingen ved bruk av en annen metodisk tilnærming. Jeg kunne brukt empirisk undersøkelse som metodevalg for oppgaven ved å intervjuer politi og andre fagpersoner om temaet. Jeg har derimot valgt en teoretisk oppgave av den grunn at jeg synes det er interessant å finne ut hva slags forskning som allerede eksisterer rundt fenomenet om forebygging av økonomisk kriminalitet og jeg ønsker å heve min egen, samt politiets, generelle kompetanse på området.

Innenfor metodelæren har man kvantitative og kvalitative metoder (Johannessen et al., 2016, s. 27). Kvantitative metoder kjennetegnes ved at dataen som samles inn har målbare enheter

(Dalland, 2017, s. 52). Eksempelvis vil en spørreundersøkelse gi data i form av målbare enheter. På den andre siden er kvalitative metoder noe som ikke kan tallfestes eller måles, men fanger heller opp meninger eller opplevelser (Dalland, 2017, s. 52). I oppgaven kommer jeg til å benytte meg av kvalitative metoder ettersom oppgaven er teoretisk forankret. Jeg ønsker å finne sammenhenger og et tydeligere innblikk enn hva kvantitative data kan gi. Det er og verdt å nevne at økonomisk kriminalitet innehar store mørketall, noe som ville gjort det vanskelig å måle ved bruk av kvantitative metoder.

2.3 Kildekritikk og litteraturreinhenting

Når en skal innhente litteratur til oppgaven er det viktig å være kritisk til kildene. Kildekritikk handler om å vurdere litteraturen som er funnet for å se om den bidrar til å belyse problemstillingen. Litteraturen som innhentes for å belyse problemstillingen må derfor være både relevant og pålitelig for å sikre god kvalitet på kilden (Dalland, 2017, s. 158-159). Det er viktig å ha et kritisk øye til kildene tiltenkt oppgaven for å på den måten finne kilder som er mest relevante, men og for at man ikke benytter seg av kilder som bekrefter det man allerede har en formening om. Slik ivaretas både min egen forforståelse, men også evnen til å være kildekritisk.

For å skrive oppgaven har jeg forsøkt å finne relevant teori og litteratur som kan svare på problemstillingen for oppgaven. Jeg har benyttet meg av utdanningssystemets bibliotekjenester slik som Oria og Idunn. Jeg har i tillegg benyttet meg av søketjenestene Google og Google Scholar for innhenting av relevant teori. Selv om oppgaven i utgangspunktet tar for seg forebygging av digital hvitvasking i Norge, kan det likevel innhentes relevant fagstoff skrevet på andre språk. Jeg har derfor søkt på tekster på norsk, så vel som engelsk.

Da jeg startet prosessen med litteraturreinhenting, hadde jeg noen nøkkelord i bakhodet. *Forebygging av hvitvasking* ga i utgangspunktet mange treff, men det var lite litteratur som var relevant for oppgaven min. Ved å søke på *situasjonell forebygging hvitvasking* fikk jeg nesten ingen treff. Det vitner om at det eksisterer lite litteratur på området. Ved å søke opp temaene hver for seg fikk jeg opp flere relevante søk som kan benyttes i oppgaven. Søkeordene *digital hvitvasking* ga ingen treff, noe jeg synes var forunderlig. Er det slik at begrepet ikke er tilstrekkelig definert enda? Digitalisering innenfor hvitvaskingsfenomenet er et dagsaktuelt tema som burde blitt gitt en definisjon. Jeg har også søkt opp *forebygging av økonomisk kriminalitet*, hvor jeg fant flere relevante tekster. Jeg benyttet meg i tillegg av

søkeordet *internettkriminalitet*. Det søkeordet ga få treff, noe som kan komme av at ordet i seg selv ikke har rot i relevant teori.

Kildene kan bli utdatert og blir da ikke like relevante å bruke. Det stiller et krav til at kildene som benyttes er gyldige, og en må være bevisst på at kildene kan være utdaterte som følge av at fagfeltet økonomisk kriminalitet er i endring.

Jeg kommer videre til å ta for meg de mest relevante kildene som er brukt for å belyse problemstillingen. Jeg har benyttet meg av boken «I Forkant» skrevet av Elisabeth Lie, som er en lærebok som er ført opp på pensumlista for politistudiet. Jeg har spesielt anvendt kapittel 8 om situasjonell forebygging. Boka er en andreutgave og kom ut i 2015, og kan derfor ha kilder som er utdaterte. For å supplere med nyere kilder har jeg i tillegg benyttet meg av Ronald V. Clarke sin tekst «Situational crime prevention» som er fra 2017.

Økokrim har publisert en rekke rapporter, veiledere, fagartikler og publiseringer som også har blitt brukt i besvarelse av oppgaven.

3.0 Teoretisk forankring

Denne delen av oppgaven tar for seg politiets arbeid med kunnskapsbasert forebygging med vekt på situasjonell forebygging. Videre kommer jeg til å ta for meg rasjonell aktør-teori og rutineaktivitetsteorien som omhandler situasjonelle teknikker.

3.1 Kunnskapsbasert politiarbeid

Politiet trenger kunnskap innenfor området når det kommer til arbeidet av forebyggende kriminalitet. Kunnskapsbasert politiarbeid er ifølge Liv Finstad definert ved at den enkelte politibetjent systematiserer opparbeidede erfaringer og samtidig anvender annen kunnskap i sitt arbeid. Kunnskapsbasert politiarbeid søker dermed å anvende vitenskapelig forankret teori med erfaringsbasert kunnskap. Finstad mener videre at et kunnskapsstyrt politi ikke skal baseres på hverdags erfaringer eller vaner (Lie, 2015, s. 312 etter Finstad, 2013). Det stiller Helene Gundhus seg bak, hvor hun peker på at kunnskapsbasert politiarbeid i større grad bør være vitenskapelig forankret enn erfaringsbasert (Lie, 2015, s. 312 etter Gundhus, 2009).

Det kriminalitetsforebyggende arbeidet i dag benytter seg av kunnskapsbaserte politistrategier. Med det menes at en baserer arbeidet på strategiske analyser av kriminaliteten for å finne forebyggende tiltak som fungerer. Formålet med arbeidet er at man i større grad

skal forebygge kriminaliteten i samfunnet, snarere enn å bekjempe den (Lie, 2015, s. 312). Et aktuelt område som regjeringen ønsker fokus på er digital kriminalitet som skal bekjempes ved kunnskapsutvikling og forebygging (Regjeringen, 2021). Det ønskes videre at politiet skal øke kunnskapsgrunnlaget sitt når det kommer til digital kriminalitet for å få mer tilgang til informasjon som bidragsfaktor til effektiv forebygging (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021, s. 7). Likevel må det nevnes at digital kriminalitet ikke er en bestemt sakstype, og Monica Mæland påpeker at det digitale rom utfordres av kriminelle i alle lovbruddskategorier, ikke bare vinning, og man må derfor utforme strategier ut ifra kriminalitetstype for å få bedre forståelse for de utfordringene man står ovenfor (Regjeringen, 2021).

3.2 Situasjonell forebygging

Innenfor det kunnskapsbaserte politiarbeidet finnes det flere forebyggende tiltak, deriblant situasjonell forebygging. I 1970 kom det en kriminalitetsforebyggende modell som hadde til hensikt å endre på de fysiske omgivelsene ved kriminelle handlinger. Modellen heter situasjonell forebygging. Hensikten ved modellen er å finne løsninger på konkrete kriminalitetsproblemer i et samfunn for å innskrenke mulighetene til å begå kriminelle handlinger. Fundamentet bak situasjonell forebygging handler om at det er enklere å endre situasjonen som gjør at mennesker begår kriminelle handlinger, fremfor å endre personen, noe som da vil si at modellen ikke tar for seg bakenforliggende årsaker til kriminalitet (Lie, 2015, s. 244). Situasjonell forebygging har derfor en teknisk tilnærming til kriminalitetsproblemene ved at man skal finne praktiske løsninger på kriminalitetsutfordringer i samfunnet (Lie, 2015, s. 245). Dette vil da si at en endrer eller tar bort faktorer eller muligheter for å begå kriminalitet, noe som medfører at kriminaliteten blir utfordrende å faktisk gjennomføre (Lie, 2015, s. 244).

Clarke har utformet noen prinsipper innenfor situasjonell forebygging. Et av prinsippene omhandler det å finne den nærliggende årsaken til kriminaliteten, og endre på den. Ved å endre på den nærliggende årsaken vil en ha større suksess for å redusere kriminaliteten da det vil være en mer direkte link mellom årsak og virkning (Clarke, 2017, s. 289). Et annet prinsipp handler om at situasjonell forebygging kun har suksess når det fokuseres på en spesifikk lovbruddskategori (Clarke, 2017, s. 290). Dermed må man søke å snevre inn problemområdet så godt det lar seg gjøre. Et tredje prinsipp utformet av Clarke går på at man må forstå motivet og ikke motivasjonen til lovbrøyteren. En må forstå lovbrøyterens perspektiv

for at situasjonell forebygging skal ha effekt. Det kan gjøres ved at man «tenker tyv», med andre ord forsøker en å sette seg inn i situasjonen til lovbrysteren og tenke over hvilke avgjørelser vedkommende må ta for å gjennomføre lovbruddet (Clarke, 2017, s. 290-291).

3.3 Rasjonell aktør-teori

Innenfor den situasjonelle forebyggingsmodellen har man en rasjonell aktør-teori som innebærer at alle mennesker blir sett på som rasjonelle aktører som søker det komfortable og unngår det ubehagelige. Alle mennesker som utfører en kriminell handling har et valg, og det er ingen som blir tvunget til å utføre kriminelle handlinger (Lie, 2015, s. 245 etter Cornish & Clarke, 2012). Sett i lys av situasjonell forebygging begår derfor mennesket kriminalitet da det vil gi dem en fordel og en får derfor tilfredsstilt sine behov. Fordelen trenger ikke være økonomisk, den kan i tillegg handle om makt, lojalitet eller hevn. Man tar derfor en kalkulert beslutning på om den kriminelle handlingen vil lønne seg opp mot risikoen for å bli tatt (Clarke, 2017, s. 287). Den svenske forskeren Johannes Knutsson mener at situasjonell forebygging står for et positivt menneskesyn da det ikke er forutbestemt at et menneske skal bli kriminelt, og alle har de samme mulighetene til å begå eller å la være å bli kriminelle (Lie, 2015, s. 245 etter Knutsson, 1997).

3.4 Rutineaktivitetsteorien

Situasjonell forebygging baserer seg i tillegg på rutineaktivitetsteorien. Teorien ble utviklet av Cohen og Felson og går ut på at kriminalitet skjer som del av dagliglivets rutiner, eksempelvis på vei hjem fra jobb (Lie, 2015, s. 249). Teorien tar også for seg en grunntanke om at mulighet gjør tyv, nemlig at hvis mulighetene for å utføre kriminalitet øker, da vil kriminaliteten øke, og den vil avta dersom kriminaliteten minker (Lie, 2015, s. 251).

Innenfor rutineaktivitetsteorien har det blitt utformet 25 situasjonelle teknikker med hensikt på å forebygge kriminalitet. Teknikkene er utviklet av Ronald V. Clarke, og består av fem hovedkategorier;

- 1) øke anstrengelsen
- 2) øke risikoen
- 3) redusere gevinsten
- 4) redusere provokasjoner

5) vanskeliggjøre bortforklaringer
(Clarke, 2017, s. 293).

En av de situasjonelle tiltakene handler om å endre de fysiske omgivelsene. Eksempelvis ved å sette opp belysning og benker i parkene for å forebygge volds- og vinningskriminalitet i kriminalitetsutsatte områder. Det øker anstrengelsen og kan dermed være med på å hindre tilgang til målet. Et annet eksempel som har vært mye omdiskutert er bruken av kameraovervåkning som forebyggende tiltak (Lie, 2015, s. 254). Det tiltaket vil øke oppdagelsesrisikoen.

4.0 Drøftelse

Jeg kommer videre til å drøfte de ulike situasjonelle tiltakene opp mot kriminalitetsområdet digital hvitvasking. Det er ikke alle av de fem situasjonelle hovedområdene som vil være aktuelle for politiet å bruke. Når det kommer til den første hovedkategorien til Clarke, å øke anstrengelsen, vil det være utfordrende å endre de fysiske omgivelsene når det kommer til digital hvitvasking ettersom politiet ikke har fysisk tilgang til de digitale miljøene det opereres i. Videre vil hovedkategorien å redusere provokasjoner heller ikke være aktuelt, ettersom det går ut på å redusere fristelser og unngå konflikter (Lie, 2015, s. 254), noe som igjen vil kreve fysisk tilstedeværelse og som vanskelig kan gjøres ved sekundærkriminalitet. De situasjonelle tiltakene som er aktuelle for politiet er å øke oppdagelsesrisikoen, redusere utbyttet og vanskeliggjøre bortforklaringer.

4.1 Øke risikoen

Den første kategorien er å øke risikoen ved å begå kriminalitet, og gjøres ved vakthold, overvåkning eller å redusere anonymitet (Lie, 2015, s. 254). Vakthold vil ikke være like aktuelt her, nettopp fordi fysisk vakthold ikke kan brukes mot digital hvitvasking.

For å forstå kriminalitetsbildet i Norge i dag, må en i tillegg forstå utviklingen utenfor landets grenser. Globalisering knytter landene mye tettere sammen, noe som gir et gjensidig avhengighetsforhold når det kommer til sikkerhet (Franko, 2017, s. 230). Eksempelvis eksisterer det et felles overvåkningssystem kalt Eurosur som i Norge opereres av Kripos, slik at vi her i landet kan følge med på hendelser ved Europas ytre grenser til alle døgnets tider (Franko, 2017, s. 227). Overvåkning har i Norge så vel som vestlige land har blitt et stadig

viktigere middel for å forebygge terror (Franko, 2017, s. 232 etter Lyon, 2015; Hausken, Yazdani & Haagensen 2014). Opp imot de situasjonelle tiltakene vil en digital overvåkning av hvitvasking øke oppdagelsesrisikoen, men spørsmålet er hvordan det kan utføres i praksis.

Økokrim melder at store summer overføres ut av Norge hvert år ved bruk av digital betalingsformidling, slik som kortbruk eller ved mobil betaling, men at de ikke vet hvor store summene er. Det har likevel blitt registrert noen mistenkelige tilfeller (Økokrim, 2020a, s. 4). Det kan tyde på at det i liten grad eksisterer en overvåkning av digitale transaksjoner fra politiets side. Banker og andre rapporteringspliktige er derimot i Norge pålagt å holde oppsyn med transaksjoner fra kundeforhold for å oppdage straffbare handlinger etter hvitvaskingsloven. De plikter å rapportere mistenkelige transaksjoner til Økokrim (Finanstilsynet, 2021). Man kan derfor si at politiet indirekte overvåker digital hvitvasking ved at rapporteringspliktige sektorer er lovpålagt å melde ifra om mistenkelige transaksjoner. På den ene siden vil det være en effektiv kriminalitetsbekjempelse hvor den private sektoren er deltagende i bekjempelsen av hvitvasking. Det vil og ha en forebyggende hensikt da den kriminelle, som en rasjonell aktør, er kjent med at vedkommende blir overvåket og dermed kan velge å avstå fra handlingen. På den andre siden kan det medføre at den kriminelle finner andre digitale verktøy hvor vedkommende ikke er under like stor overvåkning og kan forholde seg anonym.

Økning i virtualisert kriminalitet har blitt et aktuelt trusselområde hos Økokrim, og digitale løsninger slik som kryptovaluta og digitale betalingsformer vil bli mer og mer brukt i fremtiden (Økokrim, 2020a, s. 39). PST og Politidirektoratet har laget en rapport om nasjonal risikovurdering (NRA) i 2020. I rapporten fremkommer det at det i Norge er størst risiko for hvitvasking knyttet til nye betalingstjenester og kryptovaluta (PST & Politidirektoratet, 2020, s. 5). Kryptovaluta og annen virtuell valuta anses av Økokrim til å være godt egnet til hvitvasking og finansiering av kriminell aktivitet (Økokrim, 2020a, s. 39). Noe som gjør kryptovaluta godt egnet til hvitvasking er nettopp anonymitet da det ikke kan knyttes reelt eierskap til transaksjonene, til tross for at adressene, tilsvarende et kontonummer, og innestående beløp er offentlig tilgjengelig (Økokrim, 2020b). Dette til tross, tilbydere av kryptovaluta har i forskrift av 2018 blitt rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven etter ønske fra politidirektoratet (Trædal, 2018). Det stiller krav til at tilbyderne melder ifra ved mistenkelige transaksjoner. Likevel eksisterer det flere uregistrerte kryptovaluta-vekslere i Norge som bedriver ulovlig virksomhet anonymt ved bruk av alias (Økokrim, 2020b), noe

som igjen vil medføre at en hvitvasker kan forholde seg anonym og ikke urolige seg for å være overvåket.

De seneste årene har det i tillegg kommet nye utenlandske digitale betalingstjenester på markedet som spesialiserer seg på tjenester utenfor tradisjonelt banksystem, såkalt neobanking. Revolut er et eksempel på en neobank. Aktørene tilbyr kortbetaling, veksling og nasjonale så vel som internasjonale pengeoverføringer til en lav pris samt at de tilbyr anonymitet (Økokrim, 2020a, s. 42). Det utfordrer tradisjonelle banksystem som er underlagt meldeplikt ved mistenkelige transaksjoner. Nettopp anonymiteten gjør de digitale betalingstjenester godt egnet for hvitvasking av utbytte eller til å formidle penger til terrororganisasjoner (Økokrim, 2020a, s. 42). Neobanking utfordrer politiets muligheter for effektiv kriminalitetsbekjempelse, og vil gjøre oppdagelsesrisikoen mindre for den kriminelle.

De nye betalingstjenestene etterlater seg digitale spor og en skulle da tro at det for politiet vil være enkelt å spore ved en etterforskning, men man må inneha en viss kompetanse og bruke analyseverktøy for å avdekke disse sporene. Et viktig satsningsområde for politiet i fremtiden vil være å øke kompetansegrunnlaget for slike finansielle transaksjoner.

4.2 Redusere utbyttet

Den neste kategorien handler om å redusere utbyttet av lovbruddet, og det gjøres ved å for eksempel fjerne goder eller forstyrre markedet (Lie, 2015, s. 254). Med utbytte i denne sammenheng menes digitale penger, selv om utbytte også kan være kontanter eller gjenstander.

Hvitvasking av straffbart utbytte er en sekundærhandling hvor utbyttet i første instans stammer fra en primær kriminell handling. Ut ifra en rasjonell aktør-teori vil i utgangspunktet lovbrysterer allerede ha tatt et valg om å utføre primærhandlingen for deretter å ta et nytt valg om å hvitvaske utbyttet fra den allerede utførte kriminelle handlingen. Her har lovbrysterer tatt et kalkulert valg om å hvitvaske utbyttet for å minke risikoen for å bli oppdaget.

Mulighetene for å hvitvaske utbytte gjør det attraktivt å begå kriminalitet. Politihøgskolen anslo i en forskningsrapport at utbytte fra straffbare handlinger utgjør 45 milliarder kroner årlig, mens inndragningsbeløpene i perioden 2015 til 2018 kun utgjorde 800 millioner kroner (Aarseth, 2020). Avviket er stort, og viser at kriminalitet lønner seg, noe som ikke er ønskelig

fra politiets side. Det store utbyttepotensialet i Norge har fått internasjonal oppmerksomhet. Det G20-tilknyttede organet Financial Action Task Force (FATF), som er den viktigste internasjonale organisasjonen på hvitvaskingsområdet, kunngjorde i en rapport at Norges arbeid med inndragning ikke er god nok og burde derfor få økt prioritering (FATF, 2019, s. 61). Det ønskes derfor økt prioritering av inndragning av straffbart utbytte, noe riksadvokaten i sitt rundskriv av 2021 også påpeker (Riksadvokaten, 2021, s. 7).

Økokrim ønsker at kriminalitet ikke skal lønne seg, og har derfor utformet en veileder med hensikt på effektiv inndragning i straffesaker nettopp for å øke fokuset på inndragning (Økokrim, 2019). Ut ifra et forebyggende perspektiv vil inndragning av straffbart utbytte være en reaktiv handling, med andre ord utføres inndragning etter at lovbruddet har skjedd. Å arbeide reaktivt er også en forebyggende metode. Et økt fokus på inndragning hvor politidistriktene fokuserer på å ta fra straffbart utbytte fra kriminelle vil fjerne godet som den kriminelle har tilegnet seg. Det økte fokuset på inndragning vil i tillegg kunne påvirke lovbrøyteren fra å avstå fra handlingen, og dermed forstyrre markedet. Risikoen for å bli oppdaget og fratatt utbytte kan gjøre at lovbrøyteren ikke gjennomfører lovbruddet likevel, og den reaktive handlingen ved inndragning har gitt en proaktiv forebyggende effekt på sikt. Redusering av utbyttet vil også øke oppdagelsesrisikoen, og de to situasjonelle hovedkategoriene vil derfor være knyttet til hverandre. I tillegg vil inndragning medføre en økt oppdagelsesrisiko for lovbrøyteren, fordi selv om primærforbrytelsen ikke er kjent for politiet, kan lovbrøyteren fortsatt straffes for hvitvaskingshandlingen, noe riksadvokaten også ønsker at det skal fokuseres på (Riksadvokaten, 2021, s. 10). Det vil gjøre det vanskeligere for kriminelle å benytte seg av utbytte og det vil bli mindre attraktivt å utføre primærlovbruddet.

4.3 Vanskeliggjøre bortforklaringer

Å vanskeliggjøre bortforklaringer er den siste hovedkategorien. Her søkes situasjonell forebygging gjort ved å etablere regler, stimulere samvittigheten eller ved å tilrettelegge for lovlidighet (Lie, 2015, s. 254). Det er viktig å vanskeliggjøre bortforklaringer da det vil øke den moralske belastningen ved å begå et lovbrudd (Lie, 2015, s. 255).

For å vanskeliggjøre bortforklaringer må det etableres regler. Hvitvasking er straffbart i Norge etter straffelovens § 337 m.flg. og har en strafferamme på opptil 15 år dersom hvitvaskingen er grov (Straffeloven, 2005). Det er med andre ord etablert en relativt streng strafferamme for kriminelle som utfører hvitvasking. Strafferammen vil kunne tilrettelegge

for lovlydighet dersom den kriminelle handlingen straffeforfølges. På den andre siden har ikke inndragning av straffbart utbytte blitt tilstrekkelig prioritert som tidligere nevnt. Det kan tyde på at til tross for strenge strafferammer, blir ikke hvitvasking straffeforfulgt like mye som det burde. Det kan igjen medføre at den moralske belastningen ved å begå lovbruddet ikke er stor. For at en i Norge skal kunne tilrettelegge for lovlydighet må man få til en effektiv bekjempelse og straffeforfølgning av hvitvasking.

Hvitvasking som kriminalitetsområde har nasjonalt så vel som internasjonalt fått stort fokus de senere år, og bekjempelse av hvitvasking har blitt satt som et sentralt mål da det er risiko knyttet til at hvitvasking kan finansiere terror. Terrorisme er et stort og globalt problem i verden i dag som utgjør en stor fare for liv, helse og trygghetsfølelse (Økokrim, 2020a, s. 12). Terror er i tillegg en av nåtidens viktigste politiske og kriminalpolitiske bekymring (Franko, 2017, s. 232). Det ser man også i Norge hvor det har blitt laget rapporter det siste året om strategiplan, nasjonal risikovurdering og trusselvurdering hvor alle er knyttet til hvitvasking og terrorfinansiering (PST, 2020; Regjeringen, 2020; Økokrim, 2020). Regjeringens strategiplan for bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering er en viktig del i regjeringens innsats mot økonomisk kriminalitet i Norge, og det fremkommer i strategiplanen at digitale løsninger er med på å effektivisere terrorisme og gjøre den globale samhandlingen lettere (Regjeringen, 2020, s. 9). Det har i Økokrim sin trusselvurdering blitt nevnt at det er sannsynlig at en del av pengene som sendes ut av Norge finansierer terrororganisasjoner i utlandet (Økokrim, 2020a, s. 12). En kan derfor si at digitalisering har gjort det enklere å utnytte tilgjengelig teknologi for å kunne hvitvaske penger. Globaliseringen bidrar videre til en effektiv samhandling på tvers av landegrensene. Dette utpekes som et problem i rapportene som omhandler hvitvasking og terrorfinansiering og vil derfor øke bevisstheten rundt et aktuelt problem slik at man på sikt eksempelvis kan etablere regler og tilrettelegge for lovlydighet. Det vil være et viktig bidrag i det forebyggende arbeidet og bekjempelsen av problemområdet.

Bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering har også fått fokus internasjonalt, og Norge er underlagt internasjonale forpliktelser og standarder, slik som EUs hvitvaskingsdirektiv og FNs relevante konvensjoner og sikkerhetsrådsresolusjoner (Regjeringen, 2020, s. 4). Norge er dermed underlagt en viss plikt til å følge med på utviklingen av hvitvasking. Videre har FATF fastsatt internasjonale standarder innenfor arbeidet mot hvitvasking og finansiering av terror og masseødeleggelsesvåpen, som Norge skal etterleve (Regjeringen, 2020, s. 4). FN har et

kontor for narkotika og kriminalitet kalt UNODOC som med sitt mandat bistår medlemsland i bekjempelse av hvitvasking (UNODOC, u.å). Europol og Interpol tilbyr rettshåndhevelse og politisamarbeid i henholdsvis EU og globalt dersom Norge trenger bistand til internasjonale operasjoner (Europol, u.å; Interpol, u.å). Europol har et bredt mandat innen bekjempelse av internasjonal hvitvasking hvor de tilbyr medlemslandene etterretning og rettsmedisinsk støtte (Europol, u.å). Det nasjonale og internasjonale fokuset på hvitvasking viser at det er et aktuelt problemområde. Norge skal følge visse forpliktelser og regler i bekjempelsen av hvitvasking. Innenfor situasjonelle tiltak vil det internasjonale og nasjonale fokuset tilrettelegge for å stimulere samvittigheten fordi kriminelle aktører blir bevisst på det globale samarbeidet som foregår i dag.

4.4 Argumenter for og imot situasjonell forebygging

Det har blitt rettet et kritisk søkelys på situasjonell forebygging som modell. Ronald Clarke har kommet med motargument til flere av dem.

Situasjonell forebygging har tiltak som anses blant forskerne John Graham og Trevor Bennett for å være praktiske, enkle å forklare og økonomisk realiserbare (Lie, 2015, s. 245 etter Graham & Bennett, 1995). Som nevnt tidligere i oppgaven blir mennesket ansett for å være rasjonelle aktører som står for sine egne frie valg. Likevel kan motivene bak lovbruddet være mangfoldige og uklare og mange lovbrudd er ofte spontane og lite planlagte (Lie, 2015, s. 246). En utfordring ved situasjonell forebygging vil derfor være det manglende fokuset på bakenforliggende årsaker til at kriminaliteten skjer. Tiltakene som iverksettes tar nødvendigvis ikke hensyn til sosiale forhold slik som levekår og oppvekstmiljø, og kan dermed anses som uetiske tiltak (Lie, 2015, s. 247).

Situasjonell forebygging har i tillegg mottatt kritikk for ikke å påvirke de grunnleggende årsakene til at kriminalitet oppstår. Kritikerne peker på at når det har blitt iverksatt situasjonelle tiltak for lovbrudd i et område, vil problemet forflytte seg til et annet område hvor det ikke er satt inn situasjonelle tiltak. Det kan eksemplifiseres med at kriminelle forflytter seg fra tradisjonelle banksystem som er rapporteringspliktige til neobanker hvor de kan forholde seg anonyme uten frykt for å bli overvåket. Clarke på den andre siden viser til studier hvor forflytning nødvendigvis ikke må skje, men hvis det skjer en forflytning er det ofte i et begrenset omfang i forhold til originalproblemet (Lie, 2015, s. 255). Clarke hevder videre at det vil skje en positiv omfordelingseffekt som følge av at gjerningspersonen tror at

de situasjonelle tiltakene er mer utbredt enn hva de faktisk er, og dermed avstår fra å utføre et lovbrudd (Lie, 2015, s. 257). Hvorvidt det stemmer opp mot digital hvitvasking vil fremtiden vise, men noe som er sikkert er at digitale tjenester er her for å bli. Det gjenstår å se hvor lenge disse digitale tjenestene kan holde den kriminelle anonym og uten å være utsatt for overvåkning.

Det har videre blitt rettet kritikk mot at situasjonell forebygging skaper et samfunn hvor ingen bryr seg om hverandre og hvor en låser seg inne i frykt for å bli utsatt for kriminalitet. Clarke tilbakeviser også denne kritikken, og mener tiltakene gir motsatt effekt hvor man får økt fellesskapsforståelse og at den sosiale kontrollen forsterkes ettersom folk følger med på hverandre (Lie, 2015, s. 258). Diskusjonen blant kritikerne har videre pekt på at de situasjonelle tiltakene hver for seg er lite inngripende, men samlet sett utgjør tiltakene en mektig sosial kontroll som fratår mennesker privatliv og personlig frihet. Argumentet knyttes spesielt til høy grad av overvåkning i samfunnet hvor man villig lar seg filme, registrere og overvåke for å forebygge kriminalitet. Det er blitt en selvfølgelighet at kontrollen er til stede, at mennesket føler seg utrygge uten. Clarke ser seg enig i at tiltakene innenfor situasjonell forebygging vil gi konsekvenser når det kommer til privatliv, men han mener likevel at det skaper en opplevelse av trygghet hvor mennesker godtar å bytte frihet mot overvåkning og kontroll (Lie, 2015, s. 260).

5.0 Avslutning

5.1 Oppsummering

Formålet mitt med oppgaven var å se om forebyggende tiltak kan brukes innenfor økonomisk kriminalitet med fokus på digital hvitvasking. Det har blitt brukt situasjonelle kriminalitetsforebyggende tiltak som teoretisk utgangspunkt for oppgaven da det har relativt enkle løsninger på mer omfattende problemer. Ut ifra de situasjonelle tiltakene mener jeg at politiet kan forebygge økonomisk kriminalitet ved å øke oppdagelsesrisikoen, redusere utbyttet og å vanskeliggjøre bortforklaringer. Etter min oppfatning har ikke forebygging vært et prioritert fokusområde innenfor økonomisk kriminalitet, noe jeg mener at det burde vært. Flere av tiltakene rundt forebygging av hvitvasking er reaktive, slik som inndragning av utbytte, straffeforfølgning og overvåkning. Derimot er rapportene om strategiplaner og trusselområde proaktive i form av at de fokuserer på det aktuelle problemområdet i forkant.

I en verden hvor det meste digitaliseres har man mulighet til å utnytte den tilgjengelige teknologien til sin fordel. Kriminelle i dag utnytter seg av tilgjengelig teknologi for å utføre økonomisk kriminalitet. I arbeidet med oppgaven merket jeg at det var lite informasjon å hente knyttet til digital hvitvasking, til tross for at det er et dagsaktuelt tema. Det burde gått mer i dybden enn hva det faktisk gjorde. Jeg merket derfor utfordringer knyttet til å finne situasjonelle tiltak rettet mot nettopp temaet.

Da jeg startet med oppgaven var jeg ikke klar over at hvitvasking var sterkt knyttet opp mot terrorfinansiering eller at PST, regjeringen og Økokrim hadde det som et viktig fokusområde. Sett i retrospektiv forstår jeg bekymringen, spesielt ettersom globalisering medfører samarbeid med kriminelle nettverk og digitale løsninger gjør det utfordrende å etterforske digital hvitvasking.

Det internasjonale og nasjonale arbeidet mot hvitvasking viser hvor dagsaktuelt temaet er, og at det vil bli fokusert på videre i fremtiden. Det kan på sikt medføre at det etableres regler og et lovverk på tvers av landene som kan tilrettelegge for bekjempelse av hvitvasking. De senere år har fokuset vært rettet mot at digital hvitvasking er i vekst, og det vil bli spennende å se om det kan bli utviklet et regelverk rettet mot dette også.

6.0 Litteraturliste

6.1 Pensum

Clarke, R. (2017). Situational crime prevention. I R. Wortley & M. Townsley (Red.), *Environmental criminology and crime analysis* (ss. 286-303, 2. Utg). London: Routledge.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (6. utg.) Oslo: Gyldendal akademisk.

Finstad, L. (2013). *Politiblikket*. Oslo: Pax.

Franko, K. (2017). Fra nasjonal til global og «glokal» kriminologi. H.M. Lomell & M.L Skilbrei (Red.), *Kriminologi* (s. 225-239). Oslo: Universitetsforlaget.

Johannessen, A., Tufte, P. A., Kristoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (5. utg.) Oslo: Abstrakt Forlag.

Lie, E. M. (2015). *I forkant*. (2. utg.) Oslo: Gyldendal akademisk.

Politi­høgskolen. (2014). *Fagplan bachelor – politiutdanning 2018-2021*. Hentet fra <https://www.politihogskolen.no/for-studenter/regelverk-innholdet-bachelor-politiutdanning/innholdet-bachelor-politiutdanning/>

Straffeloven (2005). Lov om straff av 20. mai 2005. Hentet 05. april 2021 fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-12#KAPITTEL_2-12

6.2 Selvvalgt pensum

Aarset, O. (2020, 13. mars). Økokrim: Ruster opp kampen mot vinningskriminelle. *Politiforum*. Hentet fra <https://www.politiforum.no/nyhet-okokrim/okokrim-ruster-opp-kampen-mot-vinningskriminelle/157697>

Cornish, D.B. & Clarke, R.V. (2012). The rational choice perspective. I R. Wortley & L. Mazerolle (red.), *Environmental Criminology and Crime Analysis*. Hoboken: Willan Publishing.

Europol (u.å.) Money Laundering. Hentet fra <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/economic-crime/money-laundering>

FATF (2019), *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures - Norway, 5th Year Follow-Up Assessment Report of Norway*. Hentet fra <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/fur/Follow-Up-Assessment-Norway-2019.pdf>

Finanstilsynet. (2021, 15. januar). Hvitvasking og terrorfinansiering. Hentet fra <https://www.finanstilsynet.no/tema/hvitvasking-og-terrorfinansiering/>

Gilmour, N. (2016). Journal of money laundering control. L. H. Xing & B. Rider (Red.), *Preventing money laundering: A test of situational crime prevention theory*. (Volum 19, utg. 4, s. 376-396). Bingley: Emerald publishing limited.

Graham, K., & Bennett, T. (1995). *Crime Prevention Strategies in Europe and North America*. Helsinki: The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (HEUNI).

Gundhus, H.I. (2009). *For sikkerhets skyld: IKT, yrkeskultur og kunnskapsarbeid i politiet*. Oslo: Oslo politidistrikt.

Hausken, L., Yazdani, S.R. & Haagensen, T.K. (red.) (2014). *Fra terror til overvåking: Overvåking i Norge, et kritisk prosjekt*. Oslo: Vidarforlaget

Interpol (u.å). What is Interpol? Hentet fra <https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL>

Justis- og beredskapsdepartementet (2021). *Tildelingsbrev 2021 Politidirektoratet* (Tildelingsbrev 2021). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/c43272f31af44dfa81dc186da1dddc7a/tildelingsbrev-pod-2021.pdf>

Kantar TNS. (2020). *Politiets innbyggerundersøkelse 2019*. Hentet fra <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/innbyggerundersokelsen/innbyggerundersokelsen-2019.pdf>

Knutsson, J. (1997). *Kriminalitetsforebygging i et situasjonelt perspektiv* (1997/2). Oslo: Politihøgskolen.

Lyon, D. (2015). *Surveillance after Snowden*. Cambridge: Polity Press.

Politiet. (u.å). Økonomisk kriminalitet. Hentet fra <https://www.politiet.no/rad/okonomisk-kriminalitet/>

PST & Politidirektoratet. (2020). *Nasjonal risikovurdering; hvitvasking og terrorfinansiering 2020*. Hentet fra: <https://www.pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/2020/nasjonal-trusselvurdering-om-hvitvasking-og-terrorfinansiering-2020.pdf>

Regjeringen. (2020). *Regjeringens strategi for bekjempelse av hvitvasking, terrorfinansiering og finansiering av spredning av masseødeleggelsesvåpen*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/c91c9a1804cf4257a220fe08a4901e4d/regjeringens-strategi-mot-hvitvasking-og-terrorfinansiering.pdf>

Regjeringen. (2021.02.februar). Oppfølging av politiets arbeid med IKT-kriminalitet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/oppfolging-av-politiets-arbeid-mot-ikt-kriminalitet/id2831000/>

Riksadvokaten. (2021). *Riksadvokatens mål og prioriteringer for 2021*. (Rundskriv nr. 1/2021). Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2021/02/Rundskriv-1-2021-M%C3%A5l-og-pri.pdf>

Rui, J. P. (2012). *Hvitvasking: Fenomenet, regelverket, nye strategier*. Oslo: Universitetsforlaget

Trædal, T. J. (2018, 15. oktober). Vanskeligere å hvitvaske penger gjennom kryptovaluta. *Politiforum*. Hentet fra <https://www.politiforum.no/bitcoin-hvitvasking-kryptovaluta/vanskeligere-a-hvitvaske-penger-gjennom-kryptovaluta/148583>

UNODOC (u.å). Global programme against money laundering. Hentet fra <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/global-programme-against-money-laundering/.html>

Økokrim (2015). *Trusselvurdering 2015-2016; Økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet*. Oslo: Økokrim

Økokrim (2017, 06. juni, a). Hvitvasking. Hentet fra: <https://www.okokrim.no/hvitvasking.422268.no.html>

Økokrim (2017, 29. juni, b). Økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. Hentet fra <https://www.okokrim.no/kriminalitetsomraader.422249.no.html>

Økokrim (2019). *Veileder til effektiv inndragning* (Økokrims skriftserie nr. 20, revidert utg.).

Økokrim (2020a). *Trusselvurdering 2020*. Hentet fra <https://www.okokrim.no/getfile.php/4678153.2528.qiwantilbwni7t/okokrim-trusselvurdering-2020.pdf>

Økokrim (2020, 5. november, b). Bruk av kryptovaluta i kriminell virksomhet. Hentet fra <https://www.okokrim.no/bruk-av-kryptovaluta-i-kriminell-virksomhet.6343555-411472.html>

Økokrim (2020, 11. desember, c). Kriminelle nettverk innen økonomisk-, arbeidslivs-, og miljøkriminalitet. Hentet fra <https://www.okokrim.no/kriminelle-nettverk-innen-oekonomisk-arbeidslivs-og-miljoekriminalitet.6353115-537788.html>